

ЖАМОАТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА НОДАВЛАТ НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ

Азиз Анварович Азимов

Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети

Магистратура тингловчиси

azimov1990azimov@gmail.com

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада жамоат хавфсизлигини таъминлашда нодавлат нотижорат ташкилотларининг ҳуқуқлари таҳлил қилинган ва мазкур соҳадаги қонунчиликни такомиллаштириш юзасидан таклифлар берилган.

Таянч сўзлар: жамоат хавфсизлиги, нодавлат нотижорат ташкилотлари, ҳуқуқлар.

ABSTRACT

This article analyzes the rights of non-governmental non-profit organizations in ensuring public safety and offers suggestions for improving legislation in this area.

Keywords: public safety, non-governmental non-profit organizations, rights.

КИРИШ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги ПФ–27-сон Фармони билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясининг 5-бандида “жамоат хавфсизлигини таъминлаш давлат идоралари ва ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари, жамоат бирлашмалари, фуқаролар ҳамда оммавий ахборот воситалари билан ҳамкорликда амалга оширилиши”, шунингдек, 18-бандида эса “фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролар жамоат хавфсизлигини бевосита таъминловчи субъектларга *қўмаклашиши* ҳамда *зарур ёрдамни кўрсатиши* йўли билан жамоат хавфсизлигини таъминлашда иштирок этиши мумкин”лиги белгиланган [1].

Концепциянинг мазкур бандларида белгиланган нормалардан англашимиз мумкинки, нодавлат нотижорат ташкилотлари (кейинги ўринларда – ННТ) ҳам жамоат хавфсизлигини таъминлашда иштирок этади. Шунинг учун, Концепциянинг

6-бандига мувофиқ, ННТлари жамоат хавфсизлигини таъминлашда иштирок этувчи субъектлар қаторига киритилган. ННТлари жамоат хавфсизлигини таъминлаш ишларида бирор-бир тўсиқсиз ва ҳеч қандай иккиланишларсиз иштирок этишини таъминлаш учун уларга бир қатор ҳуқуқлар берилиши ва қонунчиликда белгиланиши лозим бўлади.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

ННТларининг ҳуқуқлари амалдаги бир нечта қонунларимизда, жумладан, “Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 7-моддасида [2], ННТларининг асосий тури ҳисобланган жамоат бирлашмалари фаолиятини тартибга солувчи “Ўзбекистон Республикасида жамоат бирлашмалари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 15-моддасида [3], “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 23-моддасида [4] ҳамда ННТларининг фаолиятини тартибга солувчи бошқа қонун ҳужжатларида ўз аксини топган.

Мазкур қонун ҳужжатларида ННТларининг фаолиятини ташкил этиш ва амалга ошириш борасидаги умумий ҳуқуқлари акс эттирилган бўлиб, уларнинг жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги ҳуқуқлари санаб ўтилмаганлигини кўришимиз мумкин.

“Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунида ҳам ННТларнинг ҳуқуқлари мустаҳкамланганлигини кўришимиз мумкин. Хусусан, унда қуйидагилар:

21-моддасида “нодавлат нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролар ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга оширувчи ҳамда унда иштирок этувчи органлар ва муассасаларга кўмаклашиш ҳамда зарур ёрдамни кўрсатиш йўли билан ҳуқуқбузарликлар профилактикасида иштирок этиши мумкин”лиги;

45-моддасида “давлат органлари ва нодавлат нотижорат ташкилотлари қонунчиликка мувофиқ ҳуқуқбузарликлардан жабрланувчиларга ёрдам кўрсатувчи ихтисослаштирилган муассасалар тузиши мумкинлиги, ихтисослаштирилган муассасалар ҳуқуқбузарликлардан жабрланувчиларга ҳуқуқий, ижтимоий, психологик, тиббий, педагогик ва бошқа турдаги ёрдам кўрсатиши”;

47-моддасида “фаолияти ҳуқуқбузарликлар профилактикасига оид чоратадбирларни амалга ошириш билан боғлиқ бўлган нодавлат нотижорат ташкилотларини давлат ижтимоий буюртмани

жойлаштириш ва қонунчиликда тақиқланмаган бошқа манбалар воситасида қўллаб-қувватлаши” белгиланган [5].

Мазкур Қонунда ННТларнинг жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги айрим ҳуқуқлари санаб ўтилганлигини кўришимиз мумкин.

ННТларининг коррупцияга қарши курашиш борасидаги ҳуқуқлари “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 14-моддасида кўрсатиб ўтилган. Унда белгиланишича, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролар:

коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги давлат дастурларини ва бошқа дастурларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга оширишда иштирок этиши;

аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини юксалтиришда, жамиятда коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатни шакллантиришда иштирок этиши;

коррупцияга қарши курашиш тўғрисидаги қонунчиликнинг ижро этилиши устидан жамоатчилик назоратини амалга ошириши;

коррупцияга қарши курашиш тўғрисидаги қонунчиликни такомиллаштириш юзасидан таклифлар киритиши;

коррупцияга қарши курашиш соҳасида давлат органлари ва бошқа ташкилотлар билан ҳамкорлик қилиши мумкин [6].

Бизнингча, жамоат хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирларидан коррупцияга қарши курашиш эканлиги боис, “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуннинг 14-моддасида санаб ўтилган ҳуқуқларни ННТларнинг жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги ҳуқуқларидан айримлари деб ҳисоблашимиз мумкин.

ННТларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги ҳуқуқларидан яна бири Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 8 январдаги 15-сон қарори билан тасдиқланган Фуқаролар ва жамоат ташкилотларини ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашишдаги фаол иштироки учун рағбатлантириш тартиби тўғрисидаги низомда [7] ҳамда 2020 йил 31 декабрдаги 829-сон қарори билан тасдиқланган Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда кўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисидаги низомда [8] ҳам мустаҳкамланган. Мазкур Низомларда ННТлари ҳуқуқбузарликлар профилактикасида, жиноятчиликка қарши курашишда ва коррупцияга қарши курашишда фаол иштирок

этганлиги учун рағбатлантирилиши мумкинлиги белгиланган.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Фикримизча, ушбу Низомларда назарда тутилган “рағбатлантириш”ни ҳам ННТларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги ҳуқуқларидан бири сифатида кўрсатишимиз мумкин.

Бироқ, ҳозирги кунда ушбу Низомларга мувофиқ, рағбатлантирилган шахслар ва жамоат ташкилотлари тўғрисидаги маълумотларни очиқ манбаларда, жумладан, ҳуқуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга оширувчи субъектлар ва коррупцияга қарши курашишни бевосита амалга оширувчи органларнинг интернет сайтларида мавжуд эмаслигини кўришимиз мумкин.

Ваҳоланки, “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 1-моддасида жисмоний ва юридик шахсларнинг давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти тўғрисидаги ахборотдан фойдаланишини таъминлаш ҳамда давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фаолияти тўғрисида ахборот олиш ҳуқуқининг кафолатларини таъминлаш – Қонуннинг асосий вазифаларидан бири эканлиги, шунингдек, 13-моддасида эса, “амалга оширилаётган профилактика тадбирларининг моҳияти ва аҳамиятига бағишланган материаллар, қонунийликнинг ҳолати ва жиноятчиликнинг даражаси ҳақидаги маълумотлар, содир этилган ҳуқуқбузарликлар ҳамда уларга чек қўйиш чора-тадбирлари ҳақидаги ахборотлар” давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг расмий веб-сайтларида жойлаштирилиши мумкинлиги белгиланган [9].

Шунингдек, “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 4-моддасида коррупцияга қарши курашишнинг асосий принципларидан бири очиқлик ва шаффофлик эканлиги, 19-моддасида эса, “давлат органлари фаолиятининг очиқлигини ва уларнинг ҳисобдорлигини таъминлаш” давлат бошқаруви соҳасида коррупциянинг олдини олишга доир чора-тадбирларнинг бири сифатида белгиланган. Мазкур Қонуннинг 31-моддасида давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва бошқа ташкилотлар коррупция билан боғлиқ бўлган, жамият учун аҳамиятга молик воқеалар, фактлар, ҳодисалар ва жараёнлар тўғрисидаги хабарларни

қонунчиликда белгиланган тартибда оммавий ахборот воситаларига тақдим этиши белгиланган [6].

Шу билан бирга, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 14 мартдаги ПҚ-2833-сон “Хуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорининг 2-бандида хуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашишда давлат идоралари ва ташкилотлари фаолиятининг асосий йўналишларидан бири этиб қуйидагилар белгиланган:

аҳоли билан тўғридан-тўғри ва очиқ мулоқотни йўлга қўйиш;

амалга ошириладиган профилактика чора-тадбирларининг мазмун-моҳияти ва аҳамиятини, қонунийлик аҳоли ҳамда жиноятчилик даражаси ҳақидаги маълумотларни аҳолига етказиш масалаларида оммавий ахборот воситалари билан фаол ҳамкорлик қилиш, Интернет бутунжаҳон ахборот тармоғи имкониятларидан кенг фойдаланиш, содир этилган хуқуқбузарликлар ва уларни бартараф этиш жараёни тўғрисида кенг жамоатчиликни тезкор хабардор қилиш [5].

Шу боис, фуқаролар ва жамоат ташкилотларининг хуқуқбузарликлар профилактикаси ҳамда жиноятчиликка ва коррупцияга қарши курашишдаги фаоллигини ва самарадорлигини янада ошириш ҳамда фаолиятда шаффофликни таъминлаш ва натижадорликка эришиш мақсадида, юқорида кўрсатиб ўтилган Низомларга қуйидаги мазмундаги тегишли қўшимчаларни қўйиш мақсадга мувофиқ:

а) Фуқаролар ва жамоат ташкилотларини хуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашишдаги фаол иштироки учун рағбатлантириш тартиби тўғрисидаги низомнинг 22-бандини қуйидаги мазмундаги иккинчи хатбоши билан тўлдириш:

“Рағбатлантирилган фуқаролар ва жамоат ташкилотларининг умумий сони ва пул суммаси тўғрисидаги ойлик, чораклик ва йиллик маълумотлар уларнинг шахсини кўрсатмаган ҳолда, оммавий ахборот воситаларида эълон қилинади ҳамда хуқуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга оширувчи органларнинг расмий веб сайтыга доимий равишда жойлаштириб борилади”.

б) Коррупцияга оид хуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда қўмаклашган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисидаги низомнинг 25-бандини қуйидаги мазмундаги иккинчи хатбоши билан тўлдириш:

“Рағбатлантирилган шахсларнинг умумий сони ва пул суммаси тўғрисидаги ойлик, чораклик ва йиллик маълумотлар уларнинг шахсини кўрсатмаган ҳолда, оммавий ахборот воситаларида эълон қилинади ҳамда коррупцияга қарши курашувчи органларнинг расмий веб сайтига доимий равишда жойлаштириб борилади”.

Бу ўз навбатида, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ҳамда жинойтчиликка ва коррупцияга қарши курашишда фуқароларнинг ва жамоат ташкилотларининг фаол иштироки жараёнларидан аҳолининг хабардор бўлиб боришига ҳамда уларнинг мазкур соҳадаги фаол иштироки учун қизиқиш уйғонишига, шунингдек, ҳуқуқбузарликлар ва жинойтларнинг сезиларли даражада камайишига замин яратади.

Хориж тажрибасига назар ташлайдиган бўлсак, “Фуқароларнинг жамоат тартибини сақлашдаги иштироки тўғрисида”ги Россия Федерацияси Федерал қонунининг 11-моддасида жамоат тартибини муҳофаза қилишда иштирок этувчи ҳуқуқни муҳофаза қилиш ихтисослигидаги жамоат бирлашмалари ўзлари тузилган ҳудудда қуйидаги ҳуқуқларга эга эканлиги белгиланганлигини кўришимиз мумкин:

1) ҳуқуқбузарликлар ва жамоат тартибига таҳдид тўғрисида ички ишлар (полиция) органларини ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларни хабардор қилиш;

2) жамоат тартибини сақлаш чора-тадбирларида ички ишлар (полиция) органлари ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларига уларнинг муурожаатига асосан ёрдам кўрсатиш;

3) ушбу Қонун ва бошқа Федерал қонунларда назарда тутилган бошқа ҳуқуқларни амалга ошириш.

Шунингдек, ушбу Федерал Қонуннинг 17-моддасида халқ дўружинниклари жамоат тартибини муҳофаза қилишда иштирок этганда қуйидаги ҳуқуқларга эга эканлиги белгиланган:

1) фуқаролардан ва мансабдор шахслардан ноқонуний хатти-ҳаракатларни тўхтатишни талаб қилиш;

2) воқеа жойини сақлаш, шунингдек, ҳуқуқбузарлик содир этилганлигини тасдиқловчи ашёвий далилларни кейинчалик ички ишлар органлари ходимларига топшириш учун сақланишини таъминлаш чораларини кўриш;

3) полицияга қонун билан юкланган жамоат тартибини сақлаш соҳасидаги вазифаларини бажаришда ёрдам кўрсатиш;

4) ушбу Федерал қонунда назарда тутилган ҳолларда ва тартибда жисмоний куч ишлатиш;

5) ушбу Федерал қонун ва бошқа Федерал қонунларда назарда тутилган бошқа ҳуқуқларни амалга ошириш [10].

Бундан ташқари, Беларусь [11] ва Тожикистон [12] Республикаларининг ҳам тегишли қонунларида ННТларининг жамоат тартибини сақлашдаги ҳуқуқлари санаб ўтилганлигини кўришимиз мумкин.

ХУЛОСА

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда, фуқаролар ва ННТларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида иштирок этиш шакллари ва принципларини, рўйхатга олиш, фаолият юритиш ва ҳамкорлик қилиш тартибини, ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарлигини акс эттирувчи *“Фуқаролар ва нодавлат ноижорат ташкилотларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жамоат тартибини сақлашдаги иштироки тўғрисида”*ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунини қабул қилиш ва унда ННТларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жамоат тартибини сақлашдаги ҳуқуқлари сифатида қуйидагиларни белгилаш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз:

1) фуқаролардан ва мансабдор шахслардан ноқонуний хатти-ҳаракатларни тўхтатишни талаб қилиш;

2) ҳодиса содир бўлган жойни сақлаш, шунингдек, ҳуқуқбузарлик содир этилганлигини тасдиқловчи ашёвий далилларни кейинчалик тегишли органларга топшириш учун сақланишини таъминлаш чораларини кўриш;

3) ҳуқуқбузарликлар, жиноятлар ҳамда жамоат хавфсизлиги ва тартибига таҳдидлар тўғрисида жамоат хавфсизлигини таъминловчи субъектларни хабардор қилиш;

4) жамоат хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирларини амалга оширишда жамоат хавфсизлигини таъминловчи субъектларга уларнинг мурожаатига асосан ёрдам кўрсатиш;

5) жамоат хавфсизлигини таъминлашдаги фаол иштироки учун рағбатлантириш олиш;

6) аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини юксалтиришда иштирок этиш;

7) жамоатчилик назоратини амалга ошириш;

8) жамоат хавфсизлигини таъминлаш юзасидан қонунчиликни ва фаолиятни такомиллаштириш юзасидан таклифлар киритиш;

9) жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида давлат органлари ва бошқа ташкилотлар билан ҳамкорлик қилиш;

10) спорт, маданий-кўнгилочар ва бошқа оммавий тадбирларни ўтказишда жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлашда иштирок этиш;

11) ҳуқуққа зид тажовузлар, йўл-транспорт ҳодисалари, табиий офатлар ва бошқа фавқулодда вазиятлар натижасида жабрланган фуқароларга тиббий ва бошқа ёрдам кўрсатишда иштирок этиш;

12) жамоат хавфсизлигини таъминловчи субъектлар билан алоқа қилиш учун юридик шахсларга тегишли бўлган телефон ва бошқа алоқа воситаларидан бепул фойдаланиш;

13) қонунларда назарда тутилган бошқа ҳуқуқларни амалга ошириш.

Хулоса қилиб айтганда, ННТларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги ҳуқуқларини қонунчилигимизда белгиланиши ННТларининг ва давлат органларининг ҳамкорлиги асосида мамлакатда ҳуқуқий-тартибот ва қонунийликни мустаҳкамлашга, фуқароларнинг ҳуқуқ, эркинлик ва қонуний манфаатларини ишончли таъминлаш кафолатларини вужудга келтиришга, шунингдек, жамоат хавфсизлигини таъминлаш самарадорлиги янада ошишига ва тегишли ҳуқуқий асослар яратилишига хизмат қилади.

Шу ўринда, ижобий хориж тажрибасини инобатга олган ҳолда, жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги моддий-техник базани шакллантириш ва ривожлантириш ишларида ННТларининг фаол иштирокини таъминлаш мақсадида, маблағлари юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳомийлик маблағлари ва бошқа манбалар ҳисобидан шакллантириладиган ва жамоатчиликнинг фикрини ҳисобга олган ҳолда сарфланадиган – жамоат хавфсизлигини таъминловчи субъектлар ва айрим етакчи ННТлари муассислигидаги **“Жамоат хавфсизлигини таъминлашга кўмаклашиш” жамоат фондини** ташкил этиш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорини қабул қилиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз. Мазкур Фонднинг энг муҳим вазифалари этиб қуйидагиларни белгилашимиз мумкин бўлади:

кўчалар, майдонлар, истироҳат боғлари, бозорлар, йирик савдо, кўнгилочар, дам олиш мажмуалари ва марказлари ҳамда бошқа жамоат жойларида жамоат хавфсизлигини таъминлаш мақсадида фойдаланиладиган махсус техника ва воситаларни

ўрнатиш. Бунда, биринчи навбатда криминоген вазияти оғир ҳудудларга эътибор қаратиш;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш учун фойдаланиладиган асбоб-ускуналар, автотранспорт воситалари, махсус мўлжалланган транспорт воситалари ва улар учун аксессуарлар сотиб олиш;

“Хавфсиз шаҳар”, “Хавфсиз маҳалла”, “Хавфсиз хонадон” ва “Хавфсиз туризм” концепциялари бўйича ҳудудларни моддий-техник база билан таъминлашга кўмаклашиш;

ижтимоий инфратузилманинг, шу жумладан, туризм объектларининг узлуксиз ва хавфсиз фаолият кўрсатишини таъминлашга кўмаклашиш (зарур воситаларни сотиб олиш);

жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича дастурларни моддий жиҳатдан таъминлашга кўмаклашиш;

фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилиш учун зарур шарт-шароит ва қулайликлар яратилишида кўмаклашиш;

аҳолига эҳтимолий ёки содир бўлган фавқулодда вазиятлар ҳамда ёнғинлар тўғрисида хабар бериш ва маълумот бериш тизимини такомиллаштиришга кўмаклашиш, шунингдек, уларни оқибатларини бартараф этиш учун зарур бўладиган техника ва асбоб-ускуналар билан таъминлаш;

таълим ва тиббиёт муассасаларини замонавий ахборот-коммуникация технологиялари билан таъминлаш ва уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга кўмаклашиш;

йўл ҳаракати ва ёнғин хавфсизлигини таъминлашга оид махсус техника ва воситалар билан таъминлашга кўмаклашиш;

жамоат тартибини сақлаш, фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш ҳамда жиноятчиликка қарши курашиш соҳасига замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва тизимларини кенг жорий этишга кўмаклашиш;

ҳуқуқбузарликлар содир этилиши эҳтимоли мавжуд бўлган жойларга зудлик билан хабар бериш ва чақириш мосламаларини (SOS сигналларини) ўрнатиш;

жамоат хавфсизлигини таъминлашга масъул бўлган давлат органларининг моддий-техник таъминотини мустаҳкамлашга кўмаклашиш;

Фонд Уставига мувофиқ бошқа вазифаларни амалга ошириш.

Фикримизча, ушбу Фонднинг ташкил этилиши натижасида жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги моддий-техник базани мунтазам равишда мустаҳкамланиб боришига ва ушбу соҳа учун маблағлар фақат бюджет маблағларидангина эмас, балки жисмоний ва юридик шахсларнинг, шу жумладан халқаро ташкилотларнинг маблағлари ҳам ажратилишига эришилади ҳамда ушбу маблағлар жамоатчиликнинг фикрини ҳисобга олган ҳолда сарфланиши учун замин яратилади, шунингдек, ННТлари жамоат хавфсизлигини таъминлаш ишларида фаол иштирок этиши ва мазкур соҳадаги ҳуқуқларидан фойдаланиши таъминланади.

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПФ-27-сон Фармони // <https://lex.uz>
2. Ўзбекистон Республикасининг 1999 йил 14 апрелда қабул қилинган “Нодавлат ноижорат ташкилотлари тўғрисида”ги 763-І-сонли Қонуни // <https://lex.uz>
3. Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 15 февралда қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасида жамоат бирлашмалари тўғрисида”ги 223-ХІІ-сонли Қонуни // <https://lex.uz>
4. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 25 сентябрда қабул қилинган “Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги ЎРҚ-376-сонли Қонуни // <https://lex.uz>
5. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 14 майда қабул қилинган “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги ЎРҚ-371-сонли Қонуни // <https://lex.uz>
6. Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 7 январда қабул қилинган “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги ЎРҚ-419-сонли Қонуни // <https://lex.uz>
7. Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 8 январдаги “Фуқаролар ва жамоат ташкилотларини ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жинойатчиликка қарши курашишдаги фаол иштироки учун рағбатлантириш тартиби тўғрисида низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 15-сон қарори // <https://lex.uz/docs/3141186>
8. Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 31 декабрдаги “Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишга бошқа тарзда кўмаклашган

- шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 15-сон қарори // <https://lex.uz/docs/5193571>
9. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 5 майдаги “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида”ги ЎРҚ-369-сон Қонуни // <https://lex.uz/docs/2381133>
10. Федеральный Закон Российская Федерация от 2 апреля 2014 года N 44-ФЗ “Об участии граждан в охране общественного порядка” // http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_161195/
11. Закон Республики Беларусь от 26.06.2003 N 214-3 “Об участии граждан в охране правопорядка” // https://kodeksy-by.com/zakon_rb_ob_uchastii_grazhdan_v_ohrane_pravoporyadka.htm
12. Закон Республики Таджикистан от 3 декабря 2009 года №566 “Об участии граждан в обеспечении общественного порядка” // http://www.adlia.tj/show_doc.fwx?rgn=15023&conttype=2

